

III.

HODNOTÍCÍ INFORMACE O ČINNOSTI NADACÍ – PŘÍJEMCŮ PŘÍSPĚVKU Z NADAČNÍHO INVESTIČNÍHO FONDU V I. ETAPĚ

I. ROZDĚLOVÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ Z NADAČNÍHO INVESTIČNÍHO FONDU

Podle přílohy k usnesení vlády České republiky č. 360/1998 ze dne 27. května 1998, kterým vláda schválila postup při rozdělování finančních prostředků získaných prodejem akcií určených pro akciovou společnost Nadační investiční fond (dále jen „NIF“) ve dvou etapách a podle následného usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 679/1999 ze dne 9. prosince 1999 k vládnímu návrhu základních pravidel rozdělení finančních prostředků získaných prodejem akcií určených pro nadační investiční fond v druhé etapě, je předseda Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen „RNNO“) povinen informovat vládu o činnosti nadací, kterým byl příspěvek z NIF poskytnut. Vláda má být informována jednak výročními zprávami dotyčných nadací a jednak hodnotící informací, kterou má předseda RNNO předkládat vládě vždy během třetího čtvrtletí kalendářního roku.

Vláda svým usnesením č. 283/2002 ze dne 18. března 2002 schválila nový statut RNNO, díky čemuž vznikly i tři stálé výbory RNNO: Výbor RNNO pro spolupráci s regiony, Výbor RNNO pro spolupráci s Evropskou unií a Výbor RNNO pro NIF. Podle statutu Výboru RNNO pro NIF (dále jen „Výbor“) je jeho úkolem sledovat využívání finančních prostředků kategorie NIF, které byly rozděleny do nadačního jmění vybraných nadací, a rozdělení jejich výnosů a dále sledovat plnění jednotlivých ustanovení smlouvy uzavřené mezi Fondem národního majetku ČR (dále jen „FNM ČR“) a jednotlivou nadací, která získala příspěvek z NIF. Proto byla práce na hodnotící informaci pro vládu svěřena právě tomuto výboru.

Hodnotící informace, kterou předseda RNNO předkládá vládě, se týká činnosti nadací – příjemců příspěvku z NIF za rok 2001; týká se tedy těch nadací, které obdržely příspěvek z NIF v I. etapě. Jmenovitě jde o tyto nadace:

Název nadace	Výše příspěvku z NIF (v tis. Kč.)
Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové	24 474
Československá nadace Charty 77	24 474
Nadace Preciosa	22 481
Nadace pro transplantaci kostní dřeně	20 947
Nadace Karla Pavlíka	14 767
Nadace rozvoje zdraví	13 825
Nadace zdraví pro Moravu	13 458
Nadace Křižovatka	8 431
Nadace Český hudební fond	24 158
Nadace Český literární fond	23 720
Nadace Občanského fóra	23 551
Nadace rozvoje občanské společnosti	38 810
Nadace Partnerství	38 810
Vzdělávací nadace Jana Husa	29 038
Nadace Open Society Fund	26 186

Nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových	16 204
Nadace Euronisa	10 459
Nadace Adra	10 083
Nadace CERGE-EI	9 491
Nadace 700 let města Plzně	8 812
Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor	8 412
Nadace Bona	7 492
Nadace ICN	7 460
Olivova nadace	7 396
Nadace profesora Vejdovského	6 701
Komunitní nadace Ústí nad Labem	6 477
Nadace Patriae	6 061
Nadace Naše dítě	5 917
Nadace barokního divadla zámku Český Krumlov	5 565
Purkyňova nadace	5 389
Nadace pro výchovu sportující mládeže	5 341
Nadace Universitas Masarykiana	5 125
Nadace svatého Františka z Assisi	4 822
Nadace Bohemiae	4 422
Nadace Rudolfa Loewyho a plzeňských židů	3 358
Nadace Mariastar Humanity	3 054
Nadace fotbalových internacionálů	2 263
Nadace pražské komorní filharmonie	1 543
Nadace sdružení knihoven České republiky	1 023
Celkem	500 000

Na základě usnesení vlády č. 1025/2001 ze dne 10. října 2001 byla vládě dosud předložena pouze jedna podobná zpráva, a to na jaře 2002. Byla to však pouze informace o rozdělení zbývajících prostředků vyčleněných pro NIF, tedy ne zpráva, hodnotící hospodaření nadací. Hlavním důvodem, proč se hodnotící informace dosud nepředkládaly, byl fakt, že až do roku 2002 nebylo o čem vládu informovat, neboť teprve v roce 2001 měly nadace první možnost rozdělit výnosy z příspěvku z NIF. Proto je možné předložit vládě skutečnou hodnotící informaci až ke konci roku 2002.

Na svém zasedání dne 24. září 2002 projednala RNNO průběžnou zprávu o probíhajících pracích na hodnotící informaci pro vládu o činnosti nadací – příjemců příspěvku z NIF. Průběžná zpráva vysvětlila důvody, proč nebylo možné předložit hodnotící informaci v řádném termínu, tj. do konce třetího čtvrtletí 2002. FNM ČR totiž nebyl schopen do této lhůty předložit zprávu o kontrolách hospodaření nadací – příjemců příspěvku z NIF.

II. POUŽITÉ PODKLADOVÉ MATERIÁLY

Hodnotící informace vychází z následujících podkladových materiálů:

- a) *Informace o probíhajících kontrolách nadací – příjemců příspěvku z NIF, prováděných FNM ČR*

Zástupce FNM ČR ve Výboru předložil jeho členům tento materiál na jeho schůzi konané dne 15. října 2002. Bohužel se však stále nejedná o schválenou verzi zprávy o kontrolách nadací, neboť výkonný výbor FNM ČR tuto zprávu dosud neprojednal. Nicméně zástupce FNM ČR Výbor ujistil, že údaje, obsažené v této zprávě, výsledkům kontrol nadací skutečně odpovídají.

b) Analýza výročních zpráv příjemců příspěvku z NIF – údaje za rok 2001

Tento materiál zpracovalo na žádost Výboru a na zakázku od Úřadu vlády ČR Fórum dárců – asociace nadací. Nejedná se však jen o pouhý rozbor výročních zpráv, protože naprostá většina údajů byla navíc u jednotlivých nadací ověřena.

c) Rozbor dotazníků, zaslaných nadacím – příjemcům příspěvku z NIF

Výbor pro NIF zpracoval dotazník, který byl ve spolupráci s FNM ČR rozeslán všem příjemcům NIF I. Data, získaná z odpovědí na tyto dotazníky, nezahrnují 7 nadací, které na dotazník nereagovaly, přesto je však možné pozorovat některé trendy, týkající se nakládání s výnosy z příspěvku z NIF.

III. POVINNOSTI NADACÍ – PŘÍJEMCŮ PŘÍSPĚVKU Z NIF V ROCE 2001 A KONTROLA JEJICH PLNĚNÍ

Rozsah kontrolních povinností FNM ČR vyplývá ze smluv o převodu předmětných prostředků uzavřených mezi FNM ČR a jednotlivými nadacemi, které byly pro I. etapu rozdělování NIF uzavřeny v průběhu období od listopadu 1999 do ledna 2000.

Úvodní kontroly byly zahájeny pracovníky FNM ČR v červnu roku 2000. Za rozhodující zjištění těchto kontrol lze označit skutečnost, že ve všech případech došlo k vložení prostředků do nadačního jmění v souladu se smluvními podmínkami a zjištěná pochybení se týkala porušení takových ustanovení smluv, která neměla zásadní vliv na nakládání s prostředky NIF.

Zásadní pochybení týkající se neoprávněné manipulace s převedenými prostředky bylo zjištěno u jediné nadace – Nadace Křižovatka. Následné kontroly, provedené u tohoto subjektu, vyústily v jednání o vrácení příspěvku z NIF a konečné realizaci tohoto vrácení. Nadace Křižovatka dne 13. března 2002 písemně vypověděla uzavřenou smlouvu s FNM ČR a vrátila poskytnutý příspěvek ve výši 8.431.000 Kč včetně nerozdělených výnosů v částce 85.228,80 Kč.

Vedle případu Nadace Křižovatka, bylo dalším případem závažného porušení smluvních povinností příjemce jednání Nadace Bohemiae. Jmenovaná nadace neučinila žádné kroky vedoucí k rozdělení výnosů třetím osobám a neplnila základní informační povinnosti. V současné době je nadace v likvidaci. FNM ČR přihlásil svou pohledávku u likvidátora nadace. Vzhledem k závazkům tohoto subjektu vůči státu – příslušnému finančnímu úřadu – není reálné předpokládat, že poskytnutý příspěvek z prostředků NIF bude v plné výši (tj. 4.422.000 Kč) vrácen FNM ČR a tím zůstane zachován pro použití v nadačním sektoru.

Uvedené případy poukázaly na nutnost věnovat při dalších kontrolách zvýšenou pozornost nejen nakládání s výnosy z poskytnutého příspěvku, ale zabývat se ve zvýšené míře i přesuny tzv. „kmenové“ částky, tedy samotného poskytnutého příspěvku vloženého do nadačního jmění. To vyvolává potřebu personálního posílení kontrolní skupiny FNM ČR tak, aby ekonomické kontroly mohly být prováděny v dostatečném rozsahu a hloubce.

Nedostatečné personální obsazení nabylo na významu zvláště po rozdělení prostředků NIF ve II. etapě, kdy FNM ČR uzavřel smlouvy na rozdělení peněžních prostředků v částce téměř 900 mil. Kč (849.323.000 Kč) s dalšími 64 nadacemi a na základě smluvních povinností tím FNM ČR podstatně narostla výše prostředků podléhajících kontrole i počet kontrolovaných subjektů. Ke splnění úkolu zajistit provedení potřebného rozsahu kontrol bylo rozhodnuto o spojení kontrol nakládání s prostředky získaných v I. i II. etapě rozdělení NIF. Získaná kontrolní zjištění za I. etapu lze obecně rozdělit do následujících skupin:

- Poznatky vztahující se k vyčíslení výnosů
- Poznatky související s použitím výnosů
- Plnění informačních povinností

Poznatky vztahující se k vyčíslení výnosů

Výše skutečně dosažených výnosů z poskytnutých příspěvků NIF v I. etapě nebyla ve všech případech shodná s částkami, které nadace uvádějí ve svých výročních zprávách. Rozdíly byly způsobeny tím, že v době uzavření hospodaření s prostředky nadací k 31. prosinci 2000 nebyla známá u části investovaných prostředků jejich skutečná výše (to se týká zejména prostředků vložených do podílových listů Balancovaného fondu nadací). V účetnictví potom nadace použily tzv. dohadných položek, jejichž výše se od skutečně dosaženého výnosu známého až po napsání výročních zpráv lišila (jak v kladném, tak záporném smyslu). Dále v ojedinělých případech byly rozdíly způsobeny početní chybou, či chybou při přepisu částek do výročních zpráv. Na tyto skutečnosti byly nadace upozorněny v rámci metodické pomoci, kterou se jim kontrolní pracovníci v průběhu prováděných kontrol snažili poskytnout.

Poznatky související s použitím výnosů

Při kontrolách využití výnosů bylo zjištěno, že některé nadace při rozdělování prostředků třetím osobám nepostupovaly v souladu se smluvními podmínkami a pochybení se dopouštěly zejména v souvislosti s vyhlásováním veřejných výběrových řízení. Ojediněle bylo zjištěno nevyhlášení veřejné soutěže a přidělení prostředků z výnosů na základě dříve obdržených žádostí. Vzhledem k rozsahu pochybení (výši takto rozdělených částek), k přijatým a realizovaným nápravným opatřením, lze konstatovat, že v průběhu prováděných kontrol došlo v této oblasti k výraznému zlepšení. V této souvislosti nebylo vůči nadacím uplatněno žádné sankční opatření.

Plnění informačních povinností

Většina kontrolních zjištění se vztahovala k porušování informačních povinností nadací. Nadace velmi nedostatečně informují FNM ČR o změnách, týkajících se sídla, členů statutárních orgánů, odpovědných osob apod. Nedostatky jsou zjišťovány i v obsahu výročních zpráv. Nadace neuvádějí veškeré informace vztahující se k poskytnutému příspěvku z NIF a jeho výnosům v rozsahu, který je smlouvou stanoven příjemci příspěvku. V některých případech jsou tyto informace kumulovány tak, že se stávají nepřehlednými. Zintenzivněním metodické činnosti a nárůstem zkušeností nadací je možné očekávat postupné odstranění těchto nedostatků, které ve své podstatě nemají zásadní charakter.

Vážným nedostatkem v této oblasti je to, že některé nadace vůbec nezpracovaly výroční zprávu a nepředložily zprávu auditora. Tímto jednáním nadace nejen že porušují ustanovení smlouvy o převodu prostředků uzavřené s FNM ČR, ale porušují i zákon o nadacích

a nadačních fonděch. V jednom případě přes opakované výzvy k předložení podkladů nadace neumožnila kontrolním pracovníkům provést kontrolu.

Konkrétní zjištění v této oblasti byla řešena stanovením náhradních termínů pro předložení chybějících dokumentů (Nadace Mariastar Humanity), resp. byly učiněny kroky k uplatnění sankcí (Nadace Patriae).

Z výše uvedených poznatků zjištěných při průběžném provádění kontrol nadací je možné konstatovat následující závěry:

- Většina nadací se velmi dobře vypořádala s povinnostmi, které jim vplynuly v souvislosti s přijetím prostředků NIF. Případná pochybení je možné označit za drobná, která nemají zásadní vliv na nakládání s obdrženým příspěvkem a jeho výnosy.
- Část nadací porušila smluvní povinnosti, přijala však nápravná opatření, která realizovala ve stanoveném termínu. V těchto případech nebyly uplatněny sankční postihy. Následné kontroly prováděné u těchto nadací budou častější a zvláště se budou zaměřovat na oblast dříve zjištěných nedostatků.
- V ojedinělých případech byly a dále budou uplatněny sankce za závažná porušení smluvních povinností.

IV. ČINNOST NADACÍ A POUŽITÍ VÝNOSŮ Z PŘÍSPĚVKU Z NIF

Z analýzy výročních zpráv nadací – příjemců příspěvku z NIF za rok 2001 a z rozboru dotazníků plynou následující zjištění:¹

Příspěvek z NIF v I. etapě rozdělování získalo celkem 39 nadací. 1 nadace příspěvek nepřijala², 2 nadace jsou nyní v likvidaci. 2 nadace³ nedodaly RNNO výroční zprávu za sledované období a jejich údaje nebyly pro analýzu k dispozici.

Příjemci NIF byli povinni zvolit si jednu z celkem 6 programových oblastí, ve které budou výnosy z příspěvku z NIF rozdělovat. Ze sledovaného souboru 34 příjemců NIF je rozložení následující:

- Zdravotní (4 příjemci)
- Kulturní (3 příjemci)
- Sociální a humanitární (3 příjemci)
- Ochrana lidských práv (1 příjemce)
- Ochrana životního prostředí (1 příjemce)
- Vzdělávání (2 příjemci)
- Jiné (20 příjemců)

Největší objem příspěvků (přes 30 %) byl rozdělen do dvou oblastí: do oblasti sociální a humanitární a do oblasti kulturní.

¹ Soubor nadací, jejichž výroční zprávy byly analyzovány, a soubor nadací, které odpověděly na zasláný dotazník, nejsou zcela totožné. Je to způsobeno především nedostatečnou spoluprací některých nadací. V některých případech došlo i k nedorozumění při vyplňování dotazníku.

² Jedná se o Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových.

³ Konkrétně jde o Nadaci Mariastar Humanity, Praha, a Nadaci Patriae, Praha. Obě nadace nejsou příjemci příspěvku z NIF v II. etapě.

Příjemci NIF byli povinni zapsat příspěvek z NIF do nadačního jmění u příslušného rejstříkového soudu. Některé nadace však narazily na velice zdlouhavé procedury rejstříkových soudů v otázkách registrace navýšení nadačního jmění a dokonce na odlišné přístupy k této otázce u různých soudců stejného rejstříkového soudu. Z těchto důvodů neměli k 31. prosinci 2001 zapsán příspěvek z NIF v nadačním jmění 3 příjemci NIF.

Nadace, dle zákona č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech a dle smlouvy s FNM ČR o převodu příspěvku z NIF, měly omezené možnosti investování prostředků, což se odrazilo v nízké výnosnosti příspěvku. Výnosy z příspěvku z NIF v roce 2000 činily **3,6 %**. Konkrétně se jedná o částku **18.029.101 Kč**, kterou příjemci NIF ze zkoumaného souboru rozdělili na nadační příspěvky.

Příjemci NIF mohli příspěvek:

- Uložit na termínované účty u českých bank,
- Užít na nákup státních obligací,
- Užít na nákup podílových listů Balancovaného fondu nadací, společnosti ŽB Trust a.s. zřízeného touto společností výhradně pro nadace

Dle údajů uvedených ve výročních zprávách vložili příjemci NIF I. prostředky do jednotlivých povolených investičních instrumentů v následujícím poměru:

- **50 %** příjemců NIF I. investovalo své peněžité prostředky do podílových listů Balancovaného fondu nadací, společnosti ŽB Trust,
- **14 %** do státních dluhopisů,
- **36 %** prostředků bylo vloženo na termínované účty českých bank.

Z údajů, získaných rozbohem dotazníků, plyne, že příspěvek z NIF byl z **60 %** investován do cenných papírů a z **40 %** vložen na bankovní účty.

Z celkového objemu nadačního jmění nadací ze sledovaného souboru (příjemců NIF) tvoří příspěvek z NIF zhruba **59 %**, konkrétně částku **461.828.000 Kč**.⁴

V perspektivě celého nadačního sektoru je příspěvek NIF velice významným posílením nadačního jmění nadací, a tím jejich dlouhodobé finanční stability.

Za rok 2001 rozdělili příjemci NIF celkem 303.787.427 Kč formou nadačních příspěvků. Prostředky na nadační příspěvky získaly nadace převážně z darů od právnických a fyzických osob, veřejných sbírek a benefičních akcí a též z výnosů příspěvku z NIF.

Příjemci NIF I. udělili celkem **5 254** nadačních příspěvků třetím subjektům. Tento počet nadačních příspěvků byl udělen celkem 5 110 různým subjektům. Rozdíl mezi oběma údaji tvoří případy, kdy jeden subjekt obdržel v kalendářním roce 2001 více než jeden nadační příspěvek od stejné nadace. Z rozdělených výnosů z NIF **obdržely fyzické osoby 0 %, nestátní neziskové organizace přibližně 90 % a rozpočtové a příspěvkové organizace přibližně 10 % celkových výnosů**. Příspěvky byly rozděleny po celém území ČR s výjimkou Karlovarského kraje.

Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech v § 22 stanoví nadaci povinnost určit si ve statutu pravidlo pro procentuální omezení nákladů, které nadace každoročně užívá na svou režii, a to v poměru k ročním výnosům z nadačního jmění, v poměru k hodnotě ročně poskytnutých nadačních příspěvků nebo v poměru k hodnotě nadačního jmění.

⁴ V I. etapě bylo rozděleno 500 mil. Kč (viz tabulka). Rozdíl mezi touto částkou a částkou 461.828.000 Kč tvoří příspěvky nadací, které nebyly součástí zkoumaného souboru. Týká se to Nadace Křižovatka (8.431.000 Kč) a Nadace Bohemiae (4.422.000 Kč), které jsou v likvidaci, dále nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových (16.204.000 Kč), která příspěvek nepřijala, a konečně Nadace Mariastar Humanity (3.054.000 Kč) a Nadace Patriae (6.061.000 Kč), které nedodaly podklady.

Pro nakládání s výnosy z příspěvku z NIF platí, že pro vlastní náklady související se správou mohou nadace užít pouze 20 % z celkových výnosů a 80 % výnosů musí být rozděle-
no formou nadačních příspěvků. Režijní náklady jsou tedy pro příspěvek z NIF procentuálně
vymezeny v poměru k rozděleným nadačním příspěvkům.

Celkem 8 příjemců ze souboru užívá na správní náklady nadace méně než 20 %
v poměru k celkem uděleným nadačním příspěvkům. U 5 příjemců nepřekročí náklady na
správu 30 %. Ostatní nadace ve sledovaném souboru (příjemci NIF) provozují své vlastní
programy (např. asistenční a vzdělávací programy) a mají vyšší náklady na správu. Obecně
platí, že nadace, které pouze rozdělují finanční prostředky formou nadačních příspěvků, mají
nižší režijní náklady než ty, které mají vlastní programy, slouží jako expertní základna, pracu-
jí ve více regionech apod.

**U 15 příjemců NIF tvoří podíl výnosů z NIF méně než 10 % celkových příjmů
nadace, u 6 méně než 20 %, u 3 méně než 30 %. U zbylých nadací je výnos z příspěvku
NIF I. vyšší než 60 % jejich ročních finančních zdrojů pro nadační příspěvky a režijní
náklady nadace.**